

علوم انسانی و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت:

فرا تحلیل و یکپارچه سازی یافته های پژوهشی

یحیی فوزی¹

در چند دهه اخیر بحث از ضرورت تاسیس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مطرح شد و در راستای تبیین چیستی و چگونگی عملیاتی سازی این الگو آثار مختلف و گسترده ای در عرصه علوم انسانی منتشر شده است که مسئله این پژوهش تبیین ویژگی ها و وجوه نوآورانه یافته های این پژوهش ها نسبت به نظریات و اندیشه های متفکران پیشین بومی گرا در ایران و چرایی و چیستی این الگو در آثار منتشر شده توسط محققان علوم انسانی و ارائه مدلی برای تبیین نظری آن می باشد.

براین اساس این پژوهش بدنبال پاسخ به سوال اصلی زیر است: با توجه به اینکه تاکید بر ضرورت همسوئی الگوی پیشرفت با مولفه های فرهنگی و دینی ایران وجه غالب در نظریات و اندیشه های متفکران علوم انسانی طی دو سده گذشته بوده است، پژوهشهای انجام شده درباره الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بعد از انقلاب، چه یافته های متمایز و نوآورانه ای را در باره این الگو مطرح ساخته اند؟

در این پژوهش از روش فرا ترکیب ((Meta-Synthesis)) استفاده شده است فرا ترکیب یکی از روشهایی است که بر ترکیب یافته های کیفی پژوهشها تمرکز دارد و برای یکپارچه سازی پژوهشها و خلق نظریه ای جدید بکار گرفته می شود.

و به این منظور آثار مختلف و متعددی که طی سالهای بعد از انقلاب در خصوص الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نگاشته شده است بررسی که از بین این آثار بیش از 160 مقاله 30 رساله و پایان نامه و 40 کتاب و تک نگاشت انتخاب و یافته های آنها تحلیل و ترکیب و یکپارچه سازی و در نهایت با استفاده از یک دستگاه مفهومی متفاوت، به یک نظریه در خصوص الگوی مذکور تبدیل شد

که در گزارش نهایی پژوهش یافته های این پژوهش در سه سطح ارائه گردید:

¹ - عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

– اولین یافته های این پژوهش کشف مفاهیم محوری کلیه آثار مهم پژوهشی مرتبط با الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است که در واقع کشف مفاهیم محوری همه پژوهشهایی است که طی سالهای بعد از انقلاب در خصوص الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در کشور انجام شده است.

– دومین لایه از یافته های این پژوهش کشف مقولات فراگیرتری است که از ترکیب و یکپارچه سازی مفاهیم مشترک قبلی که بعنوان عصاره هر پژوهش استخراج شده بود بدست آمده است. که این مقولات ترکیب و تجمیع مجموعه یافته های پژوهشها در خصوص الگوی اسلامی ایرانی در کشور است.

– آخرین یافته های پژوهش ، را می توان در خلق نظریه ای برای تبیین چرایی ، چیستی و چگونگی الگوی اسلامی ایرانی منتج از یافته های پژوهشهای محققان علوم انسانی ایران دانست . که بعنوان یک مدل تبیینی تلاش می کند تا چگونگی فهم پدیده ای به نام الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را از منظر محققان علوم انسانی در سالهای بعد از انقلاب توضیح دهد . و بتوان وجه نوآورانه این الگو را نسبت به دیگر الگوهای بومی استخراج کرد.

که مجموعه یافته های این پژوهش می تواند اولاً با یکپارچه سازی همه پژوهشها منجر به فهمی جامع تر از نوع تلقی محققان علوم انسانی از این الگو گردد و ثانیاً می تواند امکان مقایسه این الگو را با الگوهای دیگر موجب شود و در نهایت نیز می تواند خلاء های پژوهشی را مشخص کرده و کاستی ها و نیازهای پژوهشهای آینده در تکمیل این الگو را مشخص نماید .